

Din Psikolojisi Temalı Uluslararası Araştırmaların Bibliyometrik Analizi

Furkan Süzgün¹

Sema Yılmaz²

Öz

Bu çalışma, 1898-2023 tarihleri arasındaki 1112 din psikolojisi konulu uluslararası yayının kapsamlı bir bibliyometrik analizini sunmaktadır. Çalışmanın temel amacı, Scopus veri tabanındaki din psikolojisi yayınlarının atf dağılımını, ülke ve yazar ilişkilerini, yaygın dergileri, üretken kurumları ve yazarları, önde gelen ülkeleri, iş birliği ağlarını, en çok atf alan makaleleri ve belirgin trendleri ayrıntılı bir şekilde incelemektir. Bulgulara göre Amerika Birleşik Devletleri, en fazla makale üreten ülke olarak öne çıkarken, Leslie J. Francis en çok eser veren yazar olarak dikkat çekmektedir. Din psikolojisi alanındaki en fazla yayına sahip dergiler arasında Din Psikolojisi Arşivi (Archive for the Psychology of Religion) ve Pastoral Psikoloji (Pastoral Psychology) dergileri bulunmaktadır. Ayrıca, Warwick Üniversitesi bu alandaki en aktif yayın yapan kurum olarak belirlenmiştir. En fazla atf alan çalışma, Pargament vd. tarafından yazılan ve Religions dergisinde yayımlanan "The Brief RCOPE: Current Psychometric Status of a Short Measure of Religious Coping" başlıklı makaledir. Yayınlarda en sık kullanılan anahtar kelimeler ise Din Psikolojisi (Psychology of Religion), Din (Religion), Maneviyat (Spirituality) terimleridir.

Anahtar Kelimeler: Din Psikolojisi, Din, Maneviyat, Bibliyometrik Analiz, VOSviewer, Biblioshiny

Süzgün, Furkan - Yılmaz, Sema. "Din Psikolojisi Temalı Uluslararası Araştırmaların Bibliyometrik Analizi". *Türkiye İlahiyat Araştırmaları Dergisi*, 8/4 (2024), 783-807. <https://doi.org/10.32711/tiad.1558437>.

Geliş Tarihi	30.09.2024
Kabul Tarihi	02.12.2024
Yayın Tarihi	31.12.2024
*Bu CC BY-NC lisansı altında açık erişimli bir makaledir.	

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, Din Psikolojisi Anabilim Dalı, Sivas, Türkiye, 20239326005@cumhuriyet.edu.tr, ORCID: 0009-0005-5167-3576

² Doç. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, Din Psikolojisi Anabilim Dalı, Sivas, Türkiye, semayilmaz@cumhuriyet.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5076-1500

Bibliometric Analysis of International Researches on Psychology of Religion

Furkan Süzgün¹

Sema Yılmaz²

Abstract

This study provides a comprehensive bibliometric analysis of 1,112 international publications on the Psychology of Religion, covering the years 1898 to 2023. The primary objective is to examine in detail the citation distribution, country and author relationships, prominent journals, productive institutions and authors, leading countries, collaboration networks, most-cited articles, and notable trends in the field of Psychology of Religion, as indexed in the Scopus database. The United States emerges as the country with the highest number of publications, while Leslie J. Francis stands out as the most prolific author. Among the journals with the most publications in this field are *Archive for the Psychology of Religion* and *Pastoral Psychology*. Furthermore, the University of Warwick is identified as the most active institution in publishing on this topic. The most-cited work is the article titled "The Brief RCOPE: Current Psychometric Status of a Short Measure of Religious Coping," authored by Pargament et al., and published in the journal *Religions*. The most frequently used keywords in these publications include "Psychology of Religion," "Religion," and "Spirituality," reflecting the core themes and areas of interest in this area of research.

Keywords: Psychology of Religion, Religion, Spirituality, Bibliometric Analysis, VOSviewer, Biblioshiny

Süzcün, Furkan - Yılmaz, Sema. "Bibliometric Analysis of International Researches on Psychology of Religion". *Türkiye Journal of Theological Studies*, 8/4 (2024), 783-807. <https://doi.org/10.32711/tiad.1558437>.

Date of Submission	30.09.2024
Date of Acceptance	02.12.2024
Date of Publication	31.12.2024
*This is an open access article under the CC BY-NC license.	

¹ MA Student, Sivas Cumhuriyet University., Institute of Social Sciences, Department of Psychology of Religion, Sivas, Türkiye, 20239326005@cumhuriyet.edu.tr, ORCID: 0009-0005-5167-3576

² Assoc. Prof., Sivas Cumhuriyet University. Faculty of Theology, Department of Psychology of Religion, Sivas, Türkiye, semayilmaz@cumhuriyet.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5076-1500

Giriş

Din psikolojisi, dinin insan üzerindeki etkilerini, bireyin dini davranışlarını, dini yaşantısını ve dinin insanda ortaya çıkan yönlerini inceleyen bir araştırma alanıdır.⁵ Bu alan, din ve ruh sağlığı, dini kimlik gelişimi, dini inanç, duygu ve davranışla birlikte dini tasavvur ve dini inancın psikolojik etkileri gibi geniş bir yelpazedeki konuları kapsamaktadır.⁶ Din psikolojisinin kökeni, psikolojinin kurucu figürlerinden olan William James ve Sigmund Freud gibi isimlerin çalışmalarına kadar uzanır. James'in 1902'de büyük yankı uyandıran *Dini Tecrübenin Çeşitliliği*⁷ adlı eseri ve Freud'un dini inançları psikanalitik perspektiften ele alan çalışmaları⁸ bu alandaki ilk önemli katkılardan bazılarıdır. 1950'lere gelindiğinde, sosyal psikologların dine bilimsel yöntemlerle yaklaşması ve bilişsel bilimlerin desteği, din psikolojisinin ilerlemesine önemli katkılar sağlamıştır.⁹ Son yıllarda ise din psikolojisi, giderek daha fazla ilgi gören ve çalışma sayısı hızla artan bir alan haline gelmiştir.¹⁰

Bibliyometri, akademik çalışmaların tanımlanması ve değerlendirilmesi amacıyla kullanılan sayısal bir tekniktir. Sistematik, şeffaf ve yeniden uygulanabilir bir analiz yöntemi olarak bibliyometri, araştırmacılara alanları hakkında öznel değerlendirmelerden bağımsız olarak kapsamlı bir perspektif sunmayı amaçlamaktadır. Bu süreç, bilimsel üretkenliği ve bilgi akışını detaylı bir şekilde inceleyerek araştırma sahasının nesnel bir resmini ortaya koyar.¹¹ Uluslararası alanda bibliyometrik araştırmalar hızla artmakla birlikte Türkiye'de de bu çalışmalar artış göstermektedir. Ancak dünya literatürü ile karşılaştırıldığında yeterli düzeyde olmadığı söylenebilir.¹² Candolle'nin 1873 yılında gerçekleştirdiği "Bilimsel Topluluklara Üyelik Durumlarına Göre Ulusların Bilimsel Gücündeki Değişiklikleri İnceleyen Araştırma", bibliyometrik analiz alanındaki öncü çalışmalar arasında sayılmaktadır.¹³

Literatürdeki ilk bibliyometrik çalışma, Cole ve Eales'in 1917'de yaptığı, 1550-1860 yılları arasında karşılaştırmalı anatomi alanında yayımlanan çalışmaların istatistiksel analizidir.¹⁴ İlerleyen süreçte ise Hulme, Gross- Gross, Samuel Bradford, Zipf gibi vb. araştırmacıların yapmış oldukları çalışmalarla bibliyometrik çalışmaların seyri artarak devam etmiştir.¹⁵ Uluslararası alan yazını incelendiğinde, din psikolojisi kapsamında din,

⁵ Hüseyin Peker, *Din Psikolojisi* (İstanbul: Çamlıca Yayınları, 2022), 32.

⁶ Mustafa Doğan Karacoşkun (ed.), *Din Psikolojisi* (Ankara: Grafiker Yayınları, 2021), 67-69.

⁷ William James, *The Varieties of Religious Experience: A Study in Human Nature* (New York: Longmans, Green and Co, 1902).

⁸ Sigmund Freud, *Totem and Taboo: Resemblances Between the Psychic Lives of Savages and Neurotics* (London: Routledge, 1913); Sigmund Freud, *The Future of an Illusion* (London: Hogarth Press, 1927); Sigmund Freud, *Moses and Monotheism* (London: Hogarth Press, 1939).

⁹ Saliha Uysal, "Türkiye ve ABD'de 2016-2019 Yılları Arasında Din Psikolojisi Alanında Yapılan Kitap Çalışmaları Üzerine Bir İnceleme", *Din Psikolojisi Güncel Durum Analizi*, ed. Yahya Turan (Ankara: Nobel Yayınları, 2020), 97.

¹⁰ Yahya Turan, "Din Psikolojisi Alanında Yayın Yapan Q1 Sınıftaki Dergilerde Yayımlanan Çalışmaların Eğilimleri", *Din Psikolojisi Güncel Durum Analizi*, ed. Yahya Turan (Ankara: Nobel Yayınları, 2020), 159.

¹¹ Ivan Zupic- Tomaz Cater, "Bibliometric Methods in Management and Organization", *Organizational Research Methods* 18/3 (2015), 429-472.

¹² Oğuzhan Öztürk- Gökhan Gürler (ed.), *Bir Literatür İncelemesi Aracı Olarak Bibliyometrik Analiz* (Ankara: Nobel Yayınları, 2022), 3.

¹³ Şimşir, "Bir Literatür İncelemesi Aracı Olarak Bibliyometrik Analiz", 12-14.

¹⁴ Mustafa Hotamışlı- Işıl Erem, "Muhasebe ve Finansman Dergisi'nde Yayımlanan Makalelerin Bibliyometrik Analizi". *Muhasebe ve Finansman Dergisi* 63 (2014), 3.

¹⁵ Edward Wyndham Hulme. *Statistical Bibliography in Relation to the Growth of Modern Civilization: Two Lectures Delivered in the University of Cambridge in May 1922*. PDF: Grafton and Co; Paul L.K Gross- Edward M. Gross, "College Libraries and Chemical Education", *Science* 66/1713 (1927), 385-389; Samuel C. Bradford "Sources of

maneviyat, sağlık gibi kavramların çeşitli araştırmalarla bibliyometrik analizlerinin yapıldığını görmek mümkündür.¹⁶ Ulusal literatürde din psikolojisi kapsamında dindarlık ile ilgili çalışmalar arasında, Demiröz ve Kımtar'ın "Türkiye'de Din Psikolojisi Alanındaki 'Dindarlık' Konulu Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi Üzerine Bir Araştırma"¹⁷, Karacoşkun vd.'nin "Dini Başa Çıkmaya Yönelik Bibliyometrik Bir Araştırma: 1990-2024 Yılları Arasında Yapılan Çalışmaların Analizi"¹⁸ ve Sevinç'in "International Journal for The Psychology of Religion Dergisinin 2010-2019 Yılları Arasında Yayınlanan Sayılarının Bibliyometrik Analizi"¹⁹ başlıklı çalışmaları öne çıkmaktadır. Din psikolojisi özelinde ise yalnızca Koç'un "Türkiye'deki İlahiyat Fakültesi Dergilerinde Din Psikolojisi ile İlgili Yayınlanan Makaleler (1953-2004) Üzerine Bibliyografik Bir Araştırma" adlı çalışmasına rastlanmıştır.²⁰ Ancak bu çalışma, sadece Türkiye'deki ilahiyat fakültelerinde 1953-2004 yılları arasında yayımlanan makalelerin bibliyografik bilgilerini içermekte olup, uluslararası literatürü kapsamamaktadır. Bibliyometrik analizler, alandaki yayınların sayısal dağılımı, en çok atıf alan çalışmalar, önde gelen yazarlar ve kurumlar, araştırma konuları ve tematik eğilimler gibi unsurları inceleyerek, din psikolojisinin evrimini ve gelecekteki araştırma potansiyellerini belirlemeyi hedeflemektedir.

Bu çalışma, din psikolojisi alanındaki uluslararası yayınları inceleyen ilk bibliyometrik analiz olma özelliği taşımaktadır ve alandaki literatür boşluğunu doldurma potansiyeli sunmaktadır. Din psikolojisinin tarihsel gelişimi, güncel araştırma eğilimleri ve gelecekteki araştırma trendleri hakkında kapsamlı bilgiler sunarak, bu alandaki bilimsel bilgi üretiminin dinamiklerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Ayrıca, bu analiz, din psikolojisi araştırmalarının küresel dağılımını ve bölgesel farklılıkların araştırma eğilimleri üzerindeki etkilerini inceleyerek, farklı kültürel bağlamlarda nasıl geliştiğine dair derinlemesine bir anlayış sağlamayı amaçlamaktadır. Sonuç olarak, bu çalışma, din psikolojisi alanındaki araştırmaların genel bir panoramasını sunarak, gelecekteki araştırmalar için temel oluşturmayı ve alandaki ilerlemeyi daha stratejik bir şekilde yönlendirmeyi hedeflemektedir. Bu çerçevede, araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır:

1. Scopus veri tabanında yer alan din psikolojisi konulu yayınların yıllık dağılımı nasıl bir eğilim göstermektedir?

Information on Specific Subjects" by S.C. Bradford. Journal of Information Science, 10 (1985), 173- 175; Kingsley George Zipf. *The Psycho-Biology of Language*. PDF: The MIT Press, 1935.

¹⁶ Engin Şenel- Emre Demir, "Bibliometric and Scientometric Analysis of The Articles Published in The Journal of Religion and Health Between 1975 and 2016", *Journal of Religion and Health* 57 (2018), 1473-1482; Eko Harianto, "Publication Trends of Journal Articles About Religious Moderation in Recent Years: Bibliometric Analysis", *Islamic Review: Jurnal Riset dan Kajian Keislaman* 11/2 (2022), 125-138; Lindsay Carey, vd., "A Bibliometric Analysis of The Journal of Religion and Health: Sixty Years of Publication (1961-2021)", *Journal of Religion and Health* 62/1 (2023), 8-38; Rubén Carlos Álvarez Díez, - José Ricardo López Robles, "Research on Religion and Spirituality in China: A Bibliometric Analysis Based on the Web of Science", *International Journal of Sino-Western Studies* 26 (2024), 202-219.

¹⁷ Mehmet Fatih Demiröz- Nurten Kımtar, "Türkiye'de Din Psikolojisi Alanındaki "Dindarlık" Konulu Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi Üzerine Bir Araştırma", *Bilimname* 51 (2024), 405-456.

¹⁸ Mustafa Doğan Karacoşkun vd., "Dini Başa Çıkmaya Yönelik Bibliyometrik Bir Araştırma: 1990-2024 Yılları Arasında Yapılan Çalışmaların Analizi", *Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 11/1 (2024), 53-79.

¹⁹ Kenan Sevinç, "International Journal for the Psychology of Religion Dergisinin 2010-2019 Yılları Arasında Yayınlanan Sayılarının Bibliyometrik Analizi", *Din Psikolojisi Güncel Durum Analizi*, ed. Yahya Turan (Ankara: Nobel Yayınları, 2020), 135-157.

²⁰ Mustafa Koç, "Türkiye'deki İlahiyat Fakültesi Dergilerinde Din Psikolojisi ile İlgili Yayınlanan Makaleler (1953-2004) Üzerine Bibliyografik Bir Araştırma", *Bilimname* 2 (2005), 107-132.

2. Scopus veri tabanında din psikolojisi alanındaki yayınların yıllık ortalama atıf sayısı nasıl bir dağılım sergilemektedir?
3. Scopus veri tabanında din psikolojisi ile ilgili yayınların ülke, yazar ve anahtar kelime gibi üç ana açıdan ilişkileri nasıldır?
4. Scopus veri tabanında din psikolojisi konulu yayınların en sık yayımlandığı dergiler hangileridir?
5. Scopus veri tabanında din psikolojisi temalı yayınların en çok üretildiği kurumlar hangileridir?
6. Scopus veri tabanında din psikolojisi alanında en fazla yayına sahip yazarlar kimlerdir?
7. Scopus veri tabanında din psikolojisi ile ilgili en çok yayına sahip ülkeler hangileridir?
8. Scopus veri tabanında din psikolojisi konulu yayınlarda en fazla iş birliği yapan ülkeler hangileridir?
9. Scopus veri tabanında din psikolojisi ile ilgili en fazla atıf alan makaleler hangileridir?
10. Scopus veri tabanında din psikolojisi temalı yayınlardaki en belirgin trend konular nelerdir?
11. Scopus veri tabanında din psikolojisi alanında yapılan yayınlarda en sık kullanılan anahtar kelimeler nelerdir?

1. Din Psikolojisi Bilimi ve Tarihi Seyri

Her bilim dalı tanımlamalarla başlar. Dini olguları açıklamadan önce, din teriminin ne ifade ettiğini netleştirmek gereklidir.²¹ Din, bireylerin yanı sıra toplumun da etkilendiği sosyo-kültürel bir olgudur.²² Arapça bir kavram olan din, TDK'da "Tanrı'ya, doğüstü güçlere, çeşitli kutsal varlıklara inanmayı ve tapınmayı sistemleştiren toplumsal bir kurum" anlamına gelmektedir.²³ Din, bir kişinin, yüce bir gücün var olduğunu, bu gücün tüm varlıklardan üstün olduğunu ve insana yönelik belirli isteklerde bulunduğunu içtenlikle kabul etmesi ve onaylamasıdır. Bu süreç, bireyin bu ilahi güce hizmet etmeyi ve onun taleplerini yerine getirmeyi gönülden benimsemesiyle sonuçlanır. Kısacası din, insanın kendini ilahi bir otoriteye adanması ve onun emirlerine sadakatle bağlı kalmasıdır.²⁴

Din ile ilgili tanımlara baktığımızda Wundt, dini her sonlu varlığın sonsuz bir boyutta var olma hakkındaki dolaysız bir farkındalığı olarak tanımlarken James ise dini, duygular ve davranışlar, bireyin tek başına kutsalla yaşadığı özel deneyim şeklinde tanımlamıştır.²⁵ Jung dini gerçeküstü deneyimlere bağımlı olmak ve onlara uymak olarak tanımlar.²⁶ Fromm ise dini, topluluk içindeki fertlerin paylaştığı ve bireylere belli bir yönelim ve bağlılık sağlayan inanç ve uygulamalar olarak tanımlar.²⁷ Tanımlar, belirli hedeflere vurgu yapmak için oluşturulur. Bu nedenle, birçok filozof, sosyolog ve psikolog kendi

²¹ Osman Pazarlı, *Din Psikolojisi* (İstanbul: Remzi Kitapevi, 1982), 26.

²² Neda Armaner, *Din Psikolojisine Giriş I* (Ankara: Ayyıldız Matbaası, 1980), 75.

²³ TDK, Türk Dil Kurumu, "Türk Dil Kurumu Sözlükleri", Erişim 20 Mayıs 2024.

²⁴ Kerim Yavuz, "Din Psikolojisinin Araştırma Alanları", *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5 (1982), 87.

²⁵ Karacoşkun (ed.), *Din Psikolojisi*, 62-63.

²⁶ Carl Gustav Jung, *Keşfedilmemiş Benlik*, çev. Barış İlhan-Canan Ener Sılay (İstanbul: İlhan Yayınevi, 1999), 57-58.

²⁷ Erich Fromm, *Psikanaliz ve Din*, çev. Şükrü Alpagut (İstanbul: Kabalıcı Yayınevi, 1990), 31.

bilimsel perspektifleri ve kavramlarıyla dini açıklamaya çalışmıştır.²⁸ Bu açıklamalar doğrultusunda dinin tanımlanmasında kişilere göre farklılıklar olabilmektedir. Bu hususun Şahin'in de dile getirdiği gibi dinin katmanlı ve karmaşık bir yapıya sahip olmasından kaynaklandığı söylenebilir.²⁹

Diğer bir kavram olan psikoloji, kelime anlamı olarak "ruh bilgisi" demektir.³⁰ Buradaki ruh, felsefi veya dini değil; algı, düşünce, zekâ, duygu ve davranış gibi zihinsel işlevlerle ilgilidir.³¹ Psikoloji, "ruh bilgisi" anlamına gelse de terim olarak ruhun özelliklerini değil, ruhsal olayları inceler. Psikoloji, diğer bilim dallarına göre daha kısa bir tarihe sahiptir ve bu süreçte çeşitli tanımlamalar yapılmıştır.³² Bu tanımlamalardan bazıları sadece zihni, bazıları ise sadece gözlemlenebilir davranışları merkeze almıştır. Örneğin, William James'in "Ruh dünyasını inceleyen bir bilimdir" ve John Watson'un "Psikoloji, gözlemlenebilir insan davranışlarının bilimsel araştırmasıdır" şeklindeki tanımları bu çerçevededir.³³ En yaygın tanımıyla psikoloji, "insan ve hayvan davranışlarını bilimsel yöntemlerle inceleyen bir bilim dalıdır".³⁴

Psikoloji, organizmanın davranışlarını ve çevresiyle uyumunu incelerken, dini davranışların kökenlerini de araştırır ve bu davranışları içsel deneyimler ve dışsal ifadeler olarak bütüncül bir şekilde ele alır.³⁵ Bu doğrultuda din psikolojisi, insanın inançlarının ve dini pratiklerinin psikolojik süreçlerle nasıl etkileşimde olduğunu anlamaya yönelik derinlemesine bir araştırma alanı olarak öne çıkmaktadır.

Psikolojinin bir yan dalı olarak din psikolojisi, dini konuları psikolojik yaklaşımlarla analiz eden bir bilim dalıdır.³⁶ Tanımsal bir ifade ile din psikolojisi, psikoloji bulgularını manevi değerlerle harmanlayarak, dinin öğretilerinin insan hayatındaki etkilerini inceleyen bir akademik disiplindir.³⁷ Diğer bilim alanlarında olduğu gibi, din psikolojisi de belli bir bölgede doğmuş, öncü isimlerin ilk çalışmalarıyla şekillenmiş ve zamanla gelişen bir literatüre sahip olmuştur.³⁸ Din psikolojisi, 19. yüzyılda *dinler tarihi* ve *psikolojinin* etkisiyle şekillenmiş ve gelişimini sürdürmüştür. *Dinler tarihi* Avrupa'da yaygınlaşırken, *psikoloji* ise Wilhelm Wundt ve Oswald Külpe'nin psiko-fizyoloji çalışmaları ile Freud ve Jung'un Derinlik Psikolojisi yaklaşımlarının etkisiyle din psikolojisi alanını zenginleştirmiştir.³⁹

²⁸ Ali Ulvi Mehmedoğlu, *Kişilik ve Din* (İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları, 2004), 16.

²⁹ Adem Şahin, *Ergenlerde Dindarlık ve Benlik: Dindarlığın Ergen Benliğine Etkisi Üzerine Bir Araştırma* (Konya: Adal Ofset, 2007), 17.

³⁰ Feriha Baymur, *Genel Psikoloji* (İstanbul: İnkılap Yayınları 1983), 1.

³¹ Kemal Sayar- Mehmet Dinç, *Psikolojiye Giriş* (İstanbul: DEM Yayınları, 2008), 7.

³² Doğan Cüceloğlu, *İnsan ve Davranışı* (İstanbul: Remzi Kitapevi, 2006), 34.

³³ Sayar- Dinç, *Psikolojiye Giriş*, 7.

³⁴ Clifford T. Morgan, *Psikolojiye Giriş*, çev. Hüsnu Arıcı vd. (Ankara: Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları, 2011), 5; Lütfi Öztabağ, *Psikolojide İlk Adım* (İstanbul: Remzi Kitabevi, 1970), 11-12; Sezen Ünlü, *Psikoloji* (Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 1992), 2.

³⁵ Habil Şentürk, *Din Psikolojisine Giriş* (İstanbul: İz Yayıncılık, 2013), 28, 52.

³⁶ Sezai Korkmaz, "Din Psikolojisinde Değerler ve Erol Güngör'ün Değerler Hakkındaki Görüşleri", *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 24 (2014), 182.

³⁷ Öznur Özdoğan, "Din Psikolojisi ve Manevi Değerler", *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 15 (2005), 159.

³⁸ Mustafa Koç, "Türk Din Psikolojisinde Akademisyen Bir Din Psikoloğu: Habil Şentürk Üzerine Biyografik Bir Araştırma", *Türk Din Psikolojisi Dergisi* 3 (2021), 165.

³⁹ Holm, Nils, "Din Psikolojisi ve Tarihçesi", çev. Abdülkerim Bahadır, *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 12/12 (2001), 73.

ABD'li bilim insanları, bu alanın gelişiminde öncü rol oynamışlardır.⁴⁰ William James, dinin bir fenomen olarak incelenmesine odaklanarak Gifford konferanslarında din ile ilgili araştırmalarını sunmuştur. James, din ile fizyolojik süreçler arasındaki ilişkiyi ele almış ve mistik deneyimler, din değiştirme gibi konuları inceleyerek önemli katkılar sağlamıştır.⁴¹ Din psikolojisinde bir sonraki önemli adım, Amerika'da Stanley Hall tarafından atılmıştır. Hall, ergenlik ve olgunlaşma sürecinde dinin gelişim evrelerini araştırarak alana önemli katkılarda bulunmuştur.⁴²

Hall'in öğrencileri James Henry Leuba ve Edwin Starbuck, din psikolojisi üzerine önemli çalışmalar yapmışlardır. Starbuck, bu alanda *Din Psikolojisi* adlı ilk eseri yazmıştır. Amerikan ekolünden James Pratt'ın ardından din psikolojisi araştırmaları, davranışçılığın baskınlığı, din psikolojisinin teoloji ve din felsefesinden bağımsız olarak gelişememesi ve teolojide psikolojizme kayma korkusu nedeniyle duraklamıştır.⁴³ Almanya'da ise Otto ve Heiler bu alana değerli katkılar sağlamışlardır. İkinci Dünya Savaşı sonrası, Belçikalı Vergote, *Din Psikolojisi* ve *Borç ve Arzu* eserleriyle din psikolojisine önemli katkılarda bulunmuştur.⁴⁴

Din, 20. yüzyılın bazı önde gelen psikologları olan Hall, James, Freud, Erikson, Piaget, Jung, Allport, Skinner, Fromm ve Maslow'un görüşlerini etkilemiş ve din psikolojisine önemli katkılarda bulunmuşlardır. Ayrıca bu bilim insanları, din psikolojisini araştırmalarının odak noktası haline getirmiş ve bu alandaki çeşitli perspektiflerin gelişimine katkıda bulunmuşlardır.⁴⁵ Günümüzde din psikolojisi Amerikan Psikoloji Derneği (APA) çatısı altında örgütlenmiştir. İlk olarak *American Catholic Psychological Association* olarak kurulan bu alan, 1971'de *PIRI* (Psychologists Interested in Religious Issues) adını almış, 1975'te APA'ya üye olmuş ve 1993'te *Psychology of Religion* adını almıştır.⁴⁶ Din psikolojisi hem psikolojinin hem de din bilimlerinin kesişiminde önemli bir disiplin olarak varlığını sürdürmüştür, çeşitli psikologların katkılarıyla gelişmiş ve nihayetinde organize bir akademik alan haline almıştır.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Bibliyometri, bilimsel araştırmaların sayısal veriler ve istatistiksel tekniklerle analiz edilmesi olarak tanımlanabilir. Matematiksel ve istatistiksel yöntemler içeren bibliyometrik analiz, yazarların, dergilerin ve kurumların performansını ölçer ve sıralar. Bu süreç, bilimsel iletişimi haritalama teknikleriyle görselleştirir.⁴⁷

Günümüzde bibliyometri, matematikten sosyal bilimlere, doğa bilimlerinden mühendislik ve yaşam bilimlerine kadar çeşitli disiplinleri bir araya getiren ve tüm

⁴⁰ Hayati Hökelekli, *Din Psikolojisi* (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2013), 48.

⁴¹ Holm, "Din Psikolojisi ve Tarihçesi", 73.

⁴² Behlül Tokur, *Klasik ve Güncel Konularıyla Din Psikolojisi* (Ankara: Son Çağ Yayınları, 2020), 1.

⁴³ Tokur, *Klasik ve Güncel Konularıyla Din Psikolojisi*, 1; Ümit Horozcu, *Din Psikolojisi* (İstanbul: Rağbet Yayınları, 2017), 58; Ali Ayten, *Din Psikolojisi Dine ve Maneviyata Psikolojik Yaklaşımlar* (İstanbul: İz Yayıncılık, 2017), 16.

⁴⁴ Tokur, *Klasik ve Güncel Konularıyla Din Psikolojisi*, 1.

⁴⁵ David M. Wulff, "Din Psikolojisine Genel Bir Bakış", çev. Mustafa Koç, *İslami Araştırmalar Dergisi* 17/3 (2004), 252-263.

⁴⁶ Ali Rıza Aydın, "Çağdaş Araştırmalar Işığında Din Psikolojisine Bir Bakış", *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 4/3 (2004), 52.

⁴⁷ İsmail Şimşir, "Bibliyometri ve Bibliyometrik Analize İlişkin Kavramsal Çerçeve". *Bir Literatür İncelemesi Aracı Olarak Bibliyometrik Analiz*, ed. Oğuzhan Öztürk ve Gökhan Gürler (Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2022), 14.

bilimsel alanlara yayılan bir araştırma alanı haline gelmiştir.⁴⁸ Bibliyometrik değerlendirme, verilerin WoS, Scopus gibi veri kaynaklarından alınması, verilerin ön işlem sürecinden geçirilmesi, ağ çıkarma işlemi, verilerin normalleştirilmesi, haritalama, analiz, görselleştirme ve sonuçların yorumlanması adımlarını içerir.⁴⁹

Son zamanlarda bilimsel dergi, konferans ve diğer yayın platformlarının çeşitlenmesiyle birlikte belirli bir araştırma alanında yapılan çalışmaların sayısında önemli bir artış gözlenmektedir.⁵⁰ Bu durumu din psikolojisi alanında da görmek mümkündür. Nitekim din psikolojisi alanındaki kurum ve dergi sayısının artışı, araştırmaların ve yayınların çoğalmasına olanak sağlamıştır. Ayrıca, din psikolojisinin global bir araştırma alanı olarak öne çıkması, araştırmacılar arasındaki bilimsel bilgi alışverişini teşvik etmiştir.⁵¹ Bu bağlamda, din psikolojisi alanındaki bilimsel gelişmeleri daha iyi anlayabilmek için, bu alandaki yayınlar ve araştırmalar üzerinde yapılacak ayrıntılı bir analiz önem kazanmaktadır.

2.2. Örneklem ve Veri Toplama

Gerçekleştirilen çalışmada, kapsamlı sonuçlara ulaşabilmek için Scopus veri tabanı seçilmiştir. İngilizce dilinde, *psychology of religion* anahtar sözcüğü kullanılarak 1898-2023 yılları arasında yapılan arama sonucunda 1112 adet makale, 25 Haziran 2024 tarihinde .csv formatında indirilmiştir. Scopus veri tabanında *psychology of religion* kavramıyla yapılan araştırma, kitaplar, kitap bölümleri, derlemeler, editöryal materyaller ve mektuplar gibi belge türlerini içermektedir. Araştırma doğrultusunda, konuyla ilgili veri tabanındaki ilk çalışmalara 1898 yılında erişildiği için başlangıç tarihi olarak bu yıl belirlenmiştir. Bibliyometrik analizlerde kritik veri kaynakları, doğa ve mühendislik bilimleri için Science Citation Index (SCI), sanat ve beşerî bilimler için Art and Humanities Citation Index (AHCI) ve sosyal bilimler için Social Science Citation Index (SSCI) uluslararası atıf indeksleridir. Bu nedenle bu indekslere erişim sağlayan veri tabanları önem arz etmektedir. Scopus'un bu indekslere erişim sağlaması, çok geniş bir disiplin yelpazesini kapsamaması nedeniyle araştırmamızda veri tabanı olarak Scopus tercih edilmiştir.

2.3. Veri Analizi

Araştırmanın hedefleri doğrultusunda ilgili veri tabanından edinilen araştırma verileri R-Studio programı kullanılarak değerlendirilmiştir. R ortamı, bibliyometrik analizler için birçok paketi resmi deposu olan <https://cran.r-project.org/> adresinden temin etmektedir. Bu paketler, nicel araştırmalar için oldukça önemli olup bu yüzden sıkça tercih edilmektedir. Bibliyometrik analizlerde R programının tercih edilme nedeni, daha fazla grafik, tablo gibi sayısal bulguları hızlı bir şekilde oluşturabilmesi ve bu verilerin detaylı bir şekilde gösterilebilmesidir. Scopus veri tabanından araştırmanın amacına uygun olarak belirlenen kriterler doğrultusunda elde edilen veri dosyası, dışa aktarma (export) seçeneği kullanılarak bib text dosyası formatında indirilmiş ve bu veri seti üzerinde

⁴⁸ Wolfgang Glänzel, "Bibliometrics as A Research field: A Course on Theory and Application of Bibliometric Indicators", *Course Handouts*, 2003.

⁴⁹ Ma Angeles Martínez vd., "Analyzing the Scientific Evolution of Social Work Using Science Mapping", *Research on Social Work Practice* 25/2 (2015), 257-277.

⁵⁰ Oğuzhan Öztürk- Gökhan Gürler, *Bir Literatür İncelemesi Aracı Olarak Bibliyometrik Analiz*, 1-2.

⁵¹ Sevdü Düzgüner, "Dini Psikoloji ve İslam Psikolojisi Bağlamında Din Psikolojisini Yeniden Düşünmek", *İslâmî İlimler Dergisi* 12/3 (2017). 150-151.

analizler gerçekleştirilmiştir. Daha sonra R-Studio yazılımı aracılığıyla "bibliometrix" paketi indirilip etkinleştirilmiş ve bu paket çalıştırılmıştır. R-Studio, bibliyometrik analiz işlemlerini kendi yönlendirdiği bir adres üzerinden gerçekleştirmiştir. Bu aşamada, "BibTeX" dosyası veri bölümüne yüklenerek analizler gerçekleştirilmiştir.

2.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmada din psikolojisi alanında yapılan bilimsel çalışmalar bibliyometrik analiz ile incelenmiş, veri seti oluşturulurken 2024 yılı tamamlanmadığı için 1898-2023 arası yıllar dahil edilmiştir. Çalışmada sadece Scopus/SciVal veri tabanı kullanılmış ve 1898-2023 yılları ele alınmıştır. Bu durum çalışmanın sınırlılıklarını oluşturmaktadır. Ayrıca atıf sayıları zamanla değişebildiğinden, çalışmada belirtilen atıf sayılarında makalenin yayımlandığı tarihlerde artışlar meydana gelebilir.

3. Bulgular ve Yorum

Bibliyometrik analiz, performans ölçümü ve bilimsel haritalama için kullanılan bir yöntemdir. Performans ölçümü, araştırmacıların ve kurumların çalışmalarının ve yayınlarının etkinliğini değerlendirir. Bilimsel haritalama ise, bilim alanının yapısını ve değişimlerini anlamak amacıyla kullanılır.⁵² Çalışma kapsamında öncelikle, makalelerin performans analizleri kapsamında din psikolojisi alanındaki araştırmaların yayınlanma eğilimleri, alıntılanma sıklıkları ve yayıncıların etkileri üzerine odaklanılmıştır. Daha sonra, bilimsel haritalama perspektifinden din psikolojisi çalışmalarındaki temel kavramlar, bu kavramlar arasındaki bağlantılar ve ağ yapıları ele alınmıştır.

3.1. Yayınların Performans Ölçümleri

Bibliyometrik performans analizi, araştırmacılar, ülkeler, akademik kurumlar, bölümler gibi bilimsel paydaşların faaliyetlerini değerlendirmeyi hedefler.⁵³ Araştırma kapsamında din psikolojisi alanına ilişkin makalelerdeki yıllık değişim oranları, ortalama atıf sayısı ve literatürde kalma süresi gibi önemli özellikler ayrıntılı olarak incelenmiştir. En fazla katkı sağlayan dergiler ve üniversiteler ile en çok atıf alan yazarlar ve ülkeler vurgulanmıştır. Ayrıca, ülke, yazar ve anahtar kelimeler arasındaki ilişkiler Sankey Diyagramı ile görselleştirilmiştir.

3.1.1. Veri Tabanının Ana Değerlendirmesi

Bibliyometri bağlamında, veri tabanlarının ana değerlendirme araştırmacıların güncel bilimsel içeriklere ulaşmasını sağlamanın yanı sıra, yayınların etkinliğini ve alıntılanma sıklığını analiz etmelerine olanak tanır. Scopus gibi geniş kapsamlı veri tabanları, bilimsel etkileşimleri derinlemesine inceleme ve araştırma trendlerini belirleme konusunda araştırmacılara değerli bilgi sunar. Scopus veri tabanı, araştırmacılara makalelerdeki bilgilere ve bu makalelerde referans gösterilen kaynaklara erişim imkânı tanyarak, ileri ve geriye dönük araştırma yapabilme fırsatı sunar.⁵⁴ Şekil 1 ve Tablo 1'de sunulan bibliyometrik analiz verileri, Scopus veri tabanından 1898- 2023 yılları arasında elde edilen 1112 makalenin detaylı incelemesine dayanarak çeşitli önemli bulguları ortaya koymaktadır:

⁵² Zupic- Cater, "Bibliometric Methods in Management and Organization", 431.

⁵³ Ed Noyons, "Integrating Research Performance Analysis and Science Mapping", *Scientometrics*, 46/3 (1999), 592.

⁵⁴ Judy F. Burnham, "Scopus database: A review", *Biomedical digital libraries* 3/1 (2006). 1-8.

Şekil 1: Ana Bilgiler

Tablo 1. Ana Bilgiler

Bilgi	İstatistik
Zaman Aralığı	1898-2023
Kaynak Sayısı	400
Doküman Sayısı	1112
Yıllık Büyüme Oranı	%3,23
Yazar Sayısı	1567
Tek Yazarlı Dokümanlar	437
Uluslararası Ortak Yazarlı Çalışmaların Oranı	%9,80
Doküman Başına Ortalama Yazar Sayısı	2,06
Yazarların Kullandığı Anahtar Kelime Sayısı	1955
Atıf Sayısı	44945
Dokümanların Ortalama Yaşı	14,3
Doküman Başına Ortalama Atıf Sayısı	12,48

Öncelikle, makalelerin toplamda 1567 farklı yazar tarafından yazıldığı ve bu yazarların yaklaşık %28'inin tek başına çalıştığı görülmektedir. Bu durum, araştırmaların genellikle iş birliği içinde yapıldığını, ancak bireysel katkıların da önemli olduğunu göstermektedir.

Makalelerin ortalama olarak 12,48 kez atıf alması, bu çalışmaların akademik topluluk tarafından ne kadar sık başvurulduğunu ve etkili olduğunu göstermektedir. Atıf sayıları, bir makalenin bilimsel etkisini ölçmede önemli bir kriter olarak kabul edilir ve bu analizdeki yüksek ortalama atıf sayısı, incelenen makalelerin alandaki önemini vurgulamaktadır.

Makalelerin ortalama yaşı 14,3 yıl olarak saptanmış olup, bu durum alanın geçmişten günümüze uzanan gelişimini yansıtmaktadır. Yıllık %3,23'lük büyüme oranı ise, araştırma alanının nasıl genişlediğini ve geliştiğini göstermektedir. Bu büyüme oranı, ilerleyen yıllarda da benzer hızda devam edebilecek bir potansiyeli işaret etmektedir.

Makalelerdeki uluslararası ortak yazarlık oranının %9,80 olması, disiplinlerarası ve uluslararası iş birliklerinin artan bir trend olduğunu göstermektedir. Bu durum, bilimsel bilginin küresel ölçekte paylaşılmasını ve çeşitli perspektiflerin birleştirilmesini sağlayarak araştırma kalitesini artırabilir.

Son olarak, yazarların kullanmış olduğu toplam 1955 anahtar kelime, araştırma alanının çeşitliliğini ve karmaşıklığını yansıtmaktadır. Bu kelimeler, araştırmacıların odaklandıkları konuları ve araştırma ilgi alanlarını belirlemede önemli bir kriter olarak kullanılabilir.

3.1.2. Yayınların Yıllık Değişimleri

Şekil 2, din psikolojisi konulu araştırmaların bibliyometrik analizini sunarak, bu alandaki literatürün zaman içindeki gelişimini göstermektedir. Grafik, konuya olan ilginin zamanla nasıl evrildiğini ve belirli yıllarda artış veya azalış eğilimleri olduğunu ortaya koymaktadır:

Şekil 2. Din Psikolojisi Konulu Yayınların Yıllık Durumları

Tarihsel olarak değerlendirildiğinde, din psikolojisi zaman içinde dalgalanma yaşamış bir araştırma alanıdır.⁵⁵ Alan tarihi genellikle 1880- II. Dünya Savaşı, 1960'ların sonrası ve 1970-2005 olarak üç aşamada incelenir.⁵⁶ Şekil 2'ye bakıldığında din psikolojisi konulu yayınlarda yıllara göre bir dalgalanma görülmektedir. Bu dalgalanmayı üç aşamaya göre değerlendirdiğimizde;

1. 1880-1945: Din Psikolojisinin Oluşumu ve Biçimlenişi: 1880'lerden II. Dünya Savaşı'na dek süren dönem, din psikolojisinin temellerinin atıldığı ve şekillendiği dönem olarak kabul edilir. Bu dönemde, pek çok araştırmacı dinin insan psikolojisi üzerindeki etkilerini anlamaya yönelik çalışmalar yürütmüş ancak bu çalışmalar II. Dünya Savaşı'nın etkisiyle sınırlı kalmıştır.⁵⁷ Davranışçılık ekolünün hâkim görüş olması nedeniyle bilimsel psikolojiye odaklanılmıştır. Dini içerikli konuların araştırılması neredeyse yarım asır boyunca ihmal edilmiştir.⁵⁸

2. 1945-1970: Yeniden Şekillenme ve Yeni Kaynaklar: II. Dünya Savaşı sonrası dönem, din psikolojisine yeni bir ivme kazandırmıştır. Savaşın sonuçlarıyla birlikte göçler artmış, Avrupalı, Asyalı ve Kuzey Amerikalı entelektüeller arasında daha büyük bir diyalog başlamıştır. Bu süreç, çeşitli dini gelenekleri temsil eden farklı perspektiflerin din psikolojisi üzerindeki etkilerini derinleştirmiştir.⁵⁹

⁵⁵ Benjamin Beit-Hallahmi, "Psychology of Religion 1880-1930: The Rise and Fall of A Psychological Movement", *Journal of the History of the Behavioral Sciences* 10/1 (1974), 84-90.

⁵⁶ William B. Parsons, "Psikoloji: Din Psikolojisi", çev. Mustafa Ulu, *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 13/1 (2013), 236.

⁵⁷ Parsons, "Psikoloji: Din Psikolojisi", 236-247.

⁵⁸ Aydın, "Çağdaş Araştırmalar Işığında Din Psikolojisine Bir Bakış", 51.

⁵⁹ Parsons, "Psikoloji: Din Psikolojisi", 242-246.

3. 1970-2005: Genişleme ve Çeşitlenme Çağı: 1970'lerden 2005'e kadar olan süreç, din psikolojisinin alanının genişlemesi ve çeşitlenmesi olarak nitelendirilir. İnternet gibi teknolojik gelişmeler, hümanistik ve sosyal bilimsel bakış açılarının psikoloji ile olan etkileşimini artırmıştır. Bu dönemde dini psikoloji kavramı da daha fazla literatüre girmiş ve alanın disiplinler arası niteliği daha da belirginleşmiştir.⁶⁰

Tablo 2. Din Psikolojisi Konulu Yayınların Yıllık Durumları

Yıllar	Yayın Sayısı
2023	53
2022	73
2021	72
2020	57
2019	78
2018	52
2017	53
2016	60
2015	51
2014	33

Tablo 2'ye göre özellikle son beş yılın verilerine baktığımız da 2023'te 53 tane, 2022'de 73 tane, 2021'de 72, 2020'de 57 tane, 2019'de 78 tane makale yayınlandığı görülmektedir.

Son zamanlarda artan din psikolojisi araştırmaları, dinin geleneksel psikoloji tarafından dışlanması iddiasını reddeder. Bu akım, genel psikolojinin din psikolojisine daha olumlu bir anlayış geliştirmesine zemin hazırlamıştır.⁶¹

3.1.3. Yıllık Ortalama Atıf Durumu

Araştırmalar önceki çalışmalardan esinlenir. Her makale, alanındaki önceki çalışmalardan etkilenir. Bilimsel iletişimde önceki araştırmalara saygı ve iş birliği etiği, atfın doğmasını sağlamıştır.⁶² Oxford Sözlüğüne göre, "citation" terimi genellikle bir bilimsel çalışmada bir kitap, belge veya yazardan alıntı yapmayı veya kaynak göstermeyi ifade eder.⁶³ Başka bir ifadeyle, alıntı yapan ve kaynak arasındaki ilişki atıf olarak adlandırılır.⁶⁴

Şekil 3, din psikolojisi konusundaki yayınların yıllar boyunca aldıkları atıfları gösteren bir grafik olarak sunulmuştur. Bu grafik, din psikolojisi literatüründeki çalışmaların zaman içindeki etkisini ve atıf alımını analiz etmemize olanak tanımaktadır. Şekil 3 incelendiğinde, belirli dönemlerde din psikolojisi ile ilgili çalışmalara dair atıf durumlarında bir artış olduğu görülmektedir.

⁶⁰ Parsons, "Psikoloji: Din Psikolojisi", 247-253.

⁶¹ Aydın, "Çağdaş Araştırmalar Işığında Din Psikolojisine Bir Bakış", 51.

⁶² Mücella Sena Köksal, Türkiye Adresli Bilgibilim Makalelerinin Atıf Etkisi (Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022), 9.

⁶³ Oxford Dictionaries, "Oxford Learners Dictionaries" (Erişim 15 Haziran 2024).

⁶⁴ Özlem Gökçurt, *Citation İndeks ve Citation Analizi: Enformetrik Bir Model Çalışması* (Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1997), 16.

Şekil 3. Din Psikolojisi Konulu Yayınların Yıllık Ortalama Atıf Durumları

Tablo 3 verilerine göre, din psikolojisi konulu yayınların son on yıllık tablosuna göre aldıkları atıfların değişkenlik gösterdiği gözlemlenmektedir. 2023 yılında ortalama olarak 0.87 atıf alınırken, bu rakam 2022'de 2.56, 2021'de 5.01, 2020'de 3.46 ve 2019'da ise 6,86 olarak belirlenmiştir. Bu veriler, din psikolojisi literatüründe belirli yıllarda yapılan araştırmaların etkisinin ve alınan atıfların zaman içerisinde nasıl dönüşüm geçirdiğini göstermektedir. Özellikle 2014 yılındaki yüksek atıf sayısı, o dönemde konunun yoğun ilgi gördüğünü ve önemli bir araştırma gündemi oluşturduğunu göstermektedir.

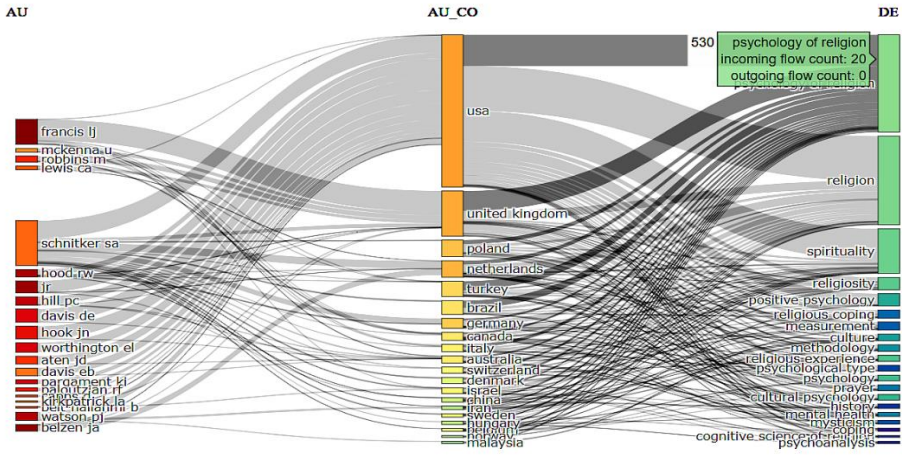
Tablo 3. Yıllık Ortalama Atıf Durumu

Yıl	Ortalama Atıf Sayısı/Doküman	N (Doküman Sayısı)	Ortalama Atıf Sayısı/Yıl
2023	0,87	53	0,44
2022	2,56	73	0,85
2021	5,01	72	1,25
2020	3,46	57	0,69
2019	6,86	78	1,14
2018	5,62	52	0,80
2017	7,19	53	0,90
2016	6,42	60	0,71
2015	5,71	51	0,57
2014	15,15	33	1,38

3.1.4. Sankey Diyagramı

Sankey diyagramında her bir düğüm, belirli bir tema veya konuyu temsil eder ve en çok kullanılan alt kategorilere ayrılan anahtar kelimelerle etiketlenir. Düğümün büyüklüğü, o temaya ait anahtar kelime sayısı ile doğru orantılı olarak gösterilir.⁶⁵ Çalışmamıza dair ülke, yazar ve anahtar kelime gibi üç değişken, Biblioshiny programının seçenekler bölümünde belirlenerek, her bir parametrenin en önemli özellikleri Şekil 4'te sunulmuştur.

⁶⁵ Eda Rukiye Dönbak, "Kültür ve Turizm Araştırmalarının Bilim Haritalama Teknikleri ile Bibliyometrik Analizi", *Journal of Travel and Tourism Research* 17/17 (2020), 70.

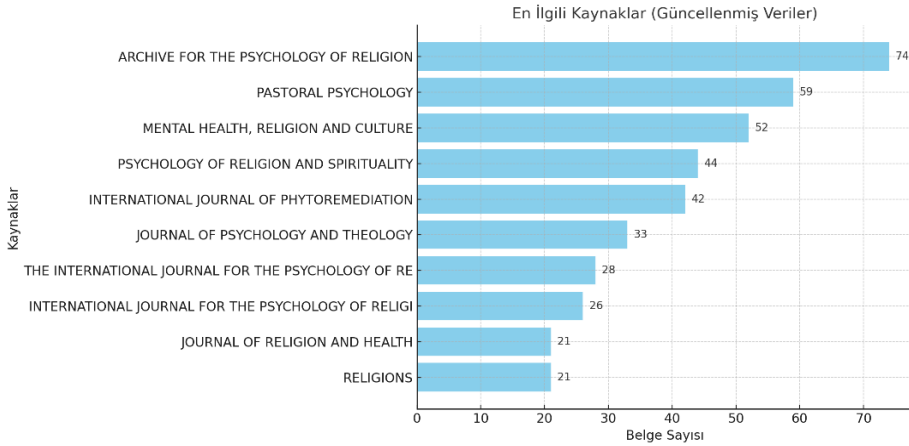

Şekil 4. Üç Alan Diyagramı (Ülke, Yazar, Anahtar Kelime)

Şekil 4'teki Sankey diyagramına göre din psikolojisi dalında en fazla yayın yapan ülke ABD'dir. Leslie J. Francis ise literatüre en çok katkı sağlayan yazar olarak öne çıkmaktadır.

3.1.5. En Sık Yayın Yapan Dergiler

Din psikolojisi üzerine yayın yapan dergilerin sıralaması, Şekil 5'te ayrıntılı bir şekilde sunulmuştur:

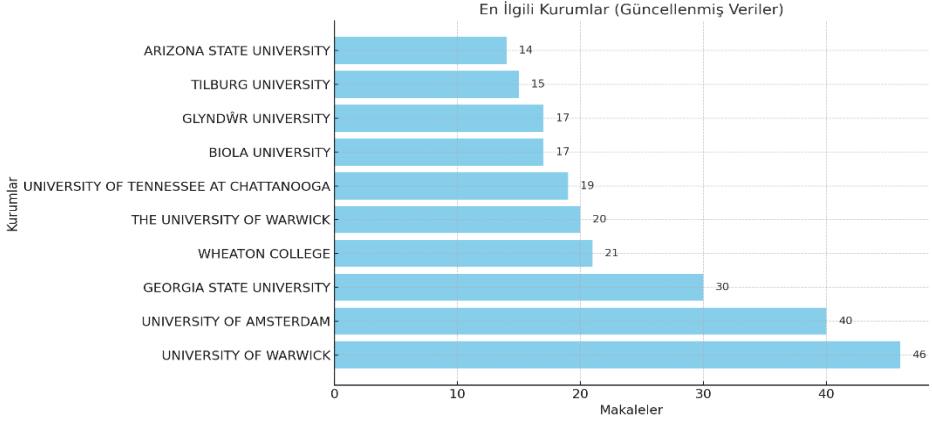
Şekil 5. Din Psikolojisi Konusu İçin En Sık Yayın Yapan Dergiler

Şekil 5'teki verilere göre, *Archive for the Psychology of Religion* (Din Psikolojisi Arşivi), 74 makale ile en fazla yayın yapan dergi konumundadır. Onu *Pastoral Psychology* (Pastoral Psikoloji) 59 makale ile ve *Mental Health, Religion and Culture* (Zihinsel Sağlık, Din ve Kültür) 52 makale ile izlemektedir.

3.1.6. Din Psikolojisi Konusunda En Sık Yayın Yapan Kurumlar

Din psikolojisi alanında en çok yayın yapan kurumlar, disiplinin akademik gelişimini izlemek açısından önemlidir. Şekil 6, bu alandaki önde gelen araştırma merkezlerini ve yazarların bağlı olduğu kurumları göstermektedir. Bu tür analizler, araştırmaların

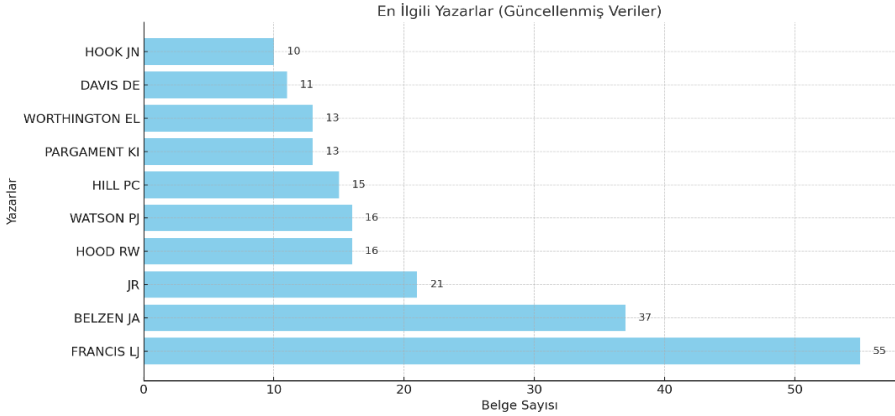
yoğunlaştığı bölgeleri ve öncü kurumları belirlemeye yardımcı olurken, potansiyel iş birliklerini de teşvik edebilir.

Şekil 6. En Sık Yayın Yapan Kurumlar

Şekil 6'ya göre University of Warwick (Warwick Üniversitesi), 46 çalışma ile din psikolojisi konusunda en çok yayın üreten kurum olarak birinci sıradadır. University of Amsterdam (Amsterdam Üniversitesi), 40 çalışma ile ikinci sırada bulunmaktadır ve Georgia State University (Georgia Eyalet Üniversitesi) ise 30 çalışma ile üçüncü sıradadır.

3.1.7. Din Psikolojisi Konusu İçin En sık Yayın Yapan Yazarlar

Şekil 7. En Sık Yayın Yapan Yazarlar

Şekil 7'ye göre, din psikolojisi alanında en fazla eser veren yazarlar şu şekildedir: Leslie J. Francis, 55 çalışma ile birinci sırada yer alırken, ikinci sırada 37 çalışma ile Jacob A. Belzen ve üçüncü sırada 21 çalışma ile Ralph W. Hood Jr. bulunmaktadır.

3.1.8. Din Psikolojisi Konusunda En Çok Yayın Yapan Ülkeler

Din psikolojisi konusunda en çok yayın yapan ülkelerin listesi Tablo 4’te yer almaktadır:

Tablo 4. Yayın Yapan Ülkeler Listesi

Ülke	Yayın Sayısı
Amerika Birleşik Devletleri	5303
İngiltere	705
İsveç	489

Din psikolojisi anahtar kelimesiyle ilgili çalışan ülkelerin yoğunluk haritası Tablo 5’te sunulmuştur. Tabloya göre, 5303 makale ile Amerika Birleşik Devletleri ilk sırada yer almakta, 705 makale ile İngiltere ikinci sırada gelmektedir. 489 makale ile İsveç üçüncü sırada bulunurken, Türkiye ise 47 yayın ile 19. sırada yer almaktadır. Ülkelerin din psikolojisi konusundaki birbiriyle olan ilişkileri Şekil 8’de ve Tablo 5’te verilmiştir.

Ülke İşbirliği Haritası

Şekil 8. Ülkelerin İş birliği Ağını Gösteren Harita

Haritada lacivert renkli bölgeler sık yayın yapan, mavi renkli olan bölgeler daha az yayın yapan, gri renkli bölgeler bu anahtar kelimelerle hiç yayın yapmayan bölgeleri ifade etmektedir. Şekil 8’de din psikolojisi anahtar kelimesi ile yayın yapan ülkeler arasındaki iş birliği gösterilmiştir. Koyu renkli bağlantılar diğer ülkelerle en çok iş birliği gerçekleştiren ülkeler olarak tanımlanmaktadır.

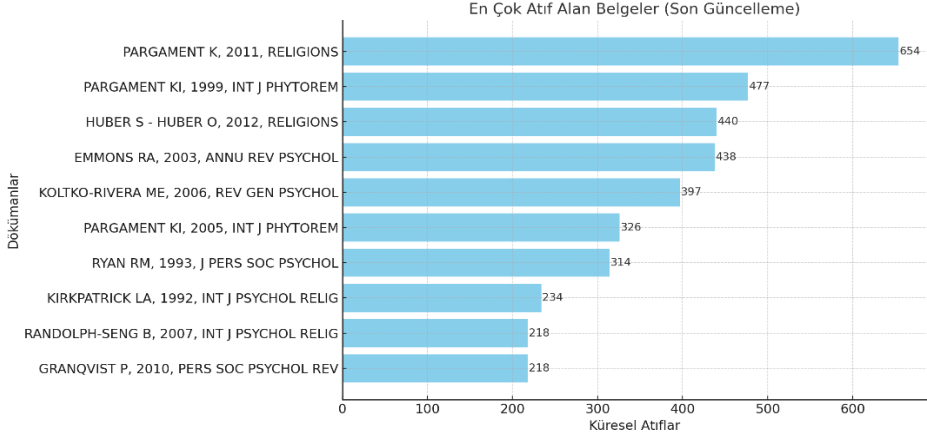
Tablo 5. Birbiri ile İş birliği Yapan Ülkelerin Listesi

İlk Ülke	İkinci Ülke	Yayın Sayısı
Amerika Birleşik Devletleri	İngiltere	10
İngiltere	İtalya	7
Amerika Birleşik Devletleri	Kanada	7
Amerika Birleşik Devletleri	Almanya	6
Amerika Birleşik Devletleri	İran	6

Tablo 5’e göre, Amerika ile İngiltere arasında yapılan iş birlikleriyle gerçekleştirilen 10 çalışma birinci sırada yer almaktadır. İngiltere’den İtalya’ya yönelik 7 iş birliği ikinci sırada gelirken, Amerika ile Kanada arasındaki 7 çalışma üçüncü sırada yer almaktadır.

3.1.9. Din Psikolojisi Konusunda En Fazla Atıf Alan Makaleler

En fazla referans alınan makalelerin incelenmesi, belirli bir bilim dalındaki akademik gelişmeler ve araştırma trendleri hakkında değerli bilgiler sunabilir.⁶⁶ Bu amaçla Şekil 9 din psikolojisi konusunda en fazla atıf alan makaleleri göstermektedir.

Şekil 9. En Fazla Atıf Alan Makaleler

Şekil 9'a göre Pargament vd. tarafından yazılan *Religions* dergisinde yayınlanan "The Brief RCOPE: Current Psychometric Status of A Short Measure of Religious Coping" başlıklı makalenin 654 atıfla en çok atıf alan eser olduğu görülmektedir.⁶⁷ İkinci sırada ise Pargament tarafından yazılan ve *The International Journal or The Psychology of Religion* dergisinde yayınlanan "The Psychology of Religion and Spirituality? Yes and No" başlıklı makalesinin 477 atıfla yer aldığı görülmektedir.⁶⁸ Huber- Huber tarafından yazılan ve *Religions* dergisinde yayınlanan "The Centrality of Religiosity Scale (CRS)" başlıklı makale ise 440 atıfla en çok atıf olan üçüncü çalışma arasında yer almaktadır.⁶⁹

Tablo 6. Din Psikolojisi Alanında En Fazla Atıf Alan Makaleler

Yazar/Dergi	Doi Numarası	Toplam Atıf	Yıllık Atıf
Pargament, K., 2011, <i>Religions</i>	DOI:10.3390/rel2010051	654	46.71
Pargament, K., 1999 <i>The International Journal for The Psychology of Religion</i>	DOI:10.1207/s15327582ijpr0901_2	477	18.35
Huber, S.- Huber, O., 2012, <i>Religions</i>	DOI:10.3390/rel3030710	440	33.85

Bu üç makale, din psikolojisi ve dini başa çıkma stratejileri gibi dini veya manevi konuları araştıran önemli çalışmalardır. Pargament vd. "The Brief RCOPE" makalesi, dini başa çıkma stratejilerini ölçmek için geliştirilmiş kısa bir ölçüm aracı olan "The Brief RCOPE"un psikometrik durumunu incelemektedir.⁷⁰ Pargament'in "The Psychology of Religion and Spirituality? Yes and No" makalesi, alanın din ve maneviyat psikolojisi

⁶⁶ Pınar Yıldız, "Türkiye'de Solunum Sistemi Alanında En Çok Atıf Alan 100 Makalenin Analizi (1975-2019): Bibliyometrik Analiz", *Tüberk Toraks* 68/2 (2020), 82.

⁶⁷ Kenneth Pargament vd., "The Brief RCOPE: Current Psychometric Status of a Short Measure of Religious Coping", *Religions* 2/1 (2011), 51-76.

⁶⁸ Kenneth Pargament, "The Psychology of Religion and Spirituality? Yes and No", *International Journal for the Psychology of Religion* 9/1 (1999), 3-16.

⁶⁹ Stefan Huber- Odilo W. Huber, "The Centrality of Religiosity Scale (CRS)", *Religions* 3/4 (2012), 710-724.

⁷⁰ Pargament vd., "The Brief RCOPE: Current Psychometric Status of a Short Measure of Religious Coping", 51.

olarak yeniden tanımlanıp tanımlanmayacağını ele almaktadır.⁷¹, Huber- Huber'ın "The Centrality of Religiosity Scale (CRS)" makalesi ise dindarlık merkezi ölçeği (CRS) olarak bilinen bir ölçüm aracının dindarlık veya dinî katılığın merkezi rolünü nasıl ölçtüğünü açıklamaktadır.⁷² Her üç makale de dini deneyimlerin psikolojik boyutlarını derinlemesine inceleyerek, dini ve manevi konularla ilgili bilimsel araştırmalara değerli katkılarda bulunmaktadır.

Bu doğrultuda, ölçme konusunun din psikolojisinin en önemli araştırma alanlarından biri olabileceği söylenebilir. Dini başa çıkma stratejilerinin ölçülmesi, bireylerin dini inançları ve deneyimleriyle nasıl başa çıktıklarını anlamamıza yardımcı olabilir. Özellikle Pargament vd. çalışması, dini başa çıkmayı değerlendirmek için en sık kullanılan araç olan "The Brief RCOPE"⁷³ ölçüm aracının geliştirilmesi ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi bu alandaki ilerlemelerin bir örneği olabilir.

3.2. Yayınların Bilimsel Haritaları

Bilimsel haritalama, bilimsel araştırmaların yapısını ve dinamiklerini görselleştirmeyi hedeflemektedir.⁷⁴ Çalışmamızın bu bölümünde trend konular ve anahtar kelimelere bağlı ağ haritası sunulmuştur.

3.2.1. Trend Konular

Bibliyometrik analizlerde *trend konular*, belirli bir dönemde yoğun ilgi gören ve literatürde araştırma eğilimlerini belirleyen konuları ifade eder. Tablo 7'de, belirli kelimelerin zaman içindeki kullanım sıklıkları incelenmiş ve bu kelimelerin bilimsel literatürdeki önemini ortaya koymuştur.

Tablo 7. Anahtar Kelimelerin Yıllara Göre Dağılımı

Anahtar Kelime	Sayısı	İlk Çeyrek	İkinci Çeyrek	Üçüncü Çeyrek
Religion (Din)	147	2005	2017	2020
Human (İnsan)	111	2007	2017	2020
Article (Makale)	69	2001	2012	2020
Male (Erkek)	66	2009	2016	2019
Female (Kadın)	60	2008	2014	2019
Adult (Yetişkin)	57	2006	2012	2018
Psychology (Psikoloji)	52	1977	2006	2018
Humans (İnsanlar)	50	2008	2015	2019
Religion and Psychology (Din ve Psikoloji)	33	2001	2009	2016
Human Experiment (İnsan Deneyi)	28	2017	2020	2021

Tablo 7'ye göre *Religion (Din)* kelimesi, 2005 yılının ilk çeyreğinde, 2017 yılının ikinci çeyreğinde ve 2020 yılının üçüncü çeyreğinde toplamda 147 kez kullanılmıştır. *Human (İnsan)* kelimesi, 2007 yılının ilk çeyreğinde, 2017 yılının ikinci çeyreğinde ve 2020 yılının üçüncü çeyreğinde toplamda 111 kez kullanılmıştır. *Article (Makale)* kelimesi, 2001 yılının ilk çeyreğinde, 2012 yılının ikinci çeyreğinde ve 2020 yılının üçüncü çeyreğinde toplam 69 kez kullanılmıştır.

⁷¹ Pargament, "The Psychology of Religion and Spirituality? Yes and No", 3.

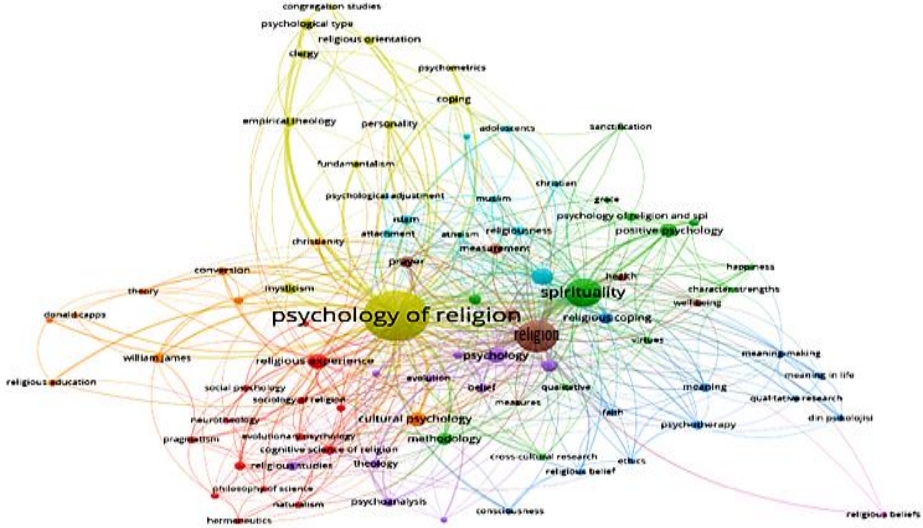
⁷² Huber- Huber, "The Centrality of Religiosity Scale (CRS)", 710.

⁷³ Pargament vd., "The Brief RCOPE: Current Psychometric Status of a Short Measure of Religious Coping", 72.

⁷⁴ Manuel Jesus Cobo, vd., "SciMAT: A New Science Mapping Analysis Software Tool", *Journal of The American Society for Information Science and Technology* 63/8 (2012), 1609.

3.2.2. Anahtar Kelime Ağ Haritası

Bibliyometrik ağ analizleri, anahtar kelimeler aracılığıyla literatürdeki konu başlıklarının zaman içindeki değişimini ve popülerlik durumlarını belirlemek açısından önem taşımaktadır.⁷⁵ Şekil 10'da din psikolojisi konulu makalelerin anahtar kelimeleri arasında en sık kullanılanlar, VOSviewer yazılımı ile oluşturulan bir ağ haritasıyla gösterilmiştir.

Şekil 10. Anahtar Kelimelerin Ağ Haritası

Şekil 10'daki analiz sonuçlarına göre, toplamda 86 farklı anahtar kelime belirlenmiş ve bu kelimeler arasında 575 bağlantı ile 9 farklı kelime kümesi oluşturulmuştur. En önemli kelime kümesi *psychology of religion* olarak belirlenmiştir. Bu kelime kümesi, 81 bağlantı ve 341 atıf ile öne çıkmaktadır. İkinci sırada *religion* (din) kelime kümesi 64 bağlantı ve 136 atıf ile yer alırken, üçüncü sırada ise *spirituality* (maneviyat) kelime kümesi 54 bağlantı ve 105 atıf ile sıralanmıştır.

Bu bulgular, din psikolojisi alanındaki araştırmaların literatürdeki önemini vurgulamaktadır. *Psychology of religion* ifadesi, diğer anahtar kelimelere kıyasla daha fazla bağlantı ve atıf almakta, *religion* ve *spirituality* kümeleri ise bu alanın diğer önemli kavramsal grupları olarak öne çıkmaktadır.

Değerlendirme ve Sonuç

Din psikolojisi, son çeyrek yüzyılda psikolojiye yeni bilgi ve etkinlikler kazandıran öncü bir alan haline gelmiştir.⁷⁶ Çalışmamızda bu alanın kapsamlı bir bibliyometrik analizi gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, 1788'den itibaren yayımlanan bilimsel makaleleri, konferans bildirilerini ve patent kayıtlarını içeren Scopus veri tabanı kullanılmıştır. Çalışmanın bulguları ile din psikolojisi alanındaki akademik üretkenliği ve bilgi

⁷⁵ Mustafa Gökmenoğlu – Dilek Göze Kaya, "Mali Alan Üzerine Yapılmış Olan Çalışmaların Bibliyometrik Ağ Analizi", *İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 25/2 (2023), 891.

⁷⁶ Robert Emmons- Raymond Paloutzian, "Din Psikolojisi", çev. Ali Ayten, *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 21 (2014), 107.

birikimini kapsamlı bir şekilde değerlendirerek, bu disiplinin gelecekteki yönelimlerine dair stratejik öngörülerde bulunmaya katkı sağlamak amaçlamıştır.

Analiz kapsamında, *psychology of religion* anahtar sözcüğü kullanılarak 1898-2023 yılları arasında yayımlanan toplam 1112 makale incelenmiştir. Yapılan analizde, din psikolojisi konulu yayınların yıllar içinde dalgalanmalar gösterdiği, ancak son dönemlerde bu alandaki ilgi ve araştırmaların artış eğiliminde olduğu görülmüştür. Son 20 yılda din psikolojisi, genel psikolojinin tüm alt dallarıyla kesişen uluslararası bir araştırma alanı haline gelmiştir.⁷⁷

Analizde, yıllık büyüme oranı %3,23, makalelerin ortalama yaşı 14,3 yıl ve her bir makalenin aldığı ortalama atfı sayısı 12,48 olarak belirlenmiştir. Yazar analizlerine göre, toplam 1567 yazar arasında 437'sinin bağımsız yayınlar yaptığı, yazarlar arası uluslararası iş birliği oranının %9,80 olduğu ve toplamda 1955 anahtar kelimenin kullanıldığı tespit edilmiştir. *Religion* anahtar kelimesi 2005'in ilk çeyreğinde, 2017'nin ikinci çeyreğinde ve 2020'nin üçüncü çeyreğinde toplam 147 kez kullanılarak trend konular arasında öne çıkmaktadır (Tablo 1).

Din psikolojisi alanında en fazla yayın yapan ülkeler arasında ABD 5303 makale ile birinci, İngiltere 705 makale ile ikinci, İsveç 489 makale ile üçüncü sırada yer alırken, Türkiye 47 yayın ile 19. Sırada yer almıştır (Tablo 4). ABD ve diğer Batı ülkelerinde din psikolojisi alanındaki bilimsel araştırma ve yayınlar hızla artarken, Türkiye'de bu alanın henüz tam anlamıyla kurumsallaşma sürecinde olduğu söylenebilir.⁷⁸ Ayrıca, bu sıralamadaki liderlik, ülkeler arası iş birliğinde de görülmektedir. Din psikolojisi anahtar kelimesi ile Amerika ve İngiltere iş birliğiyle yapılan 10 çalışma, ilk sırada yer almaktadır.

Din psikolojisi alanında en çok yayın yapan kurumlar açısından bu sıralamaya baktığımızda ise, 46 çalışma ile Warwick Üniversitesi ilk sırada yer almaktadır. Bu üniversiteyi sırasıyla Amsterdam Üniversitesi ve Georgia Eyalet Üniversitesi takip etmektedir. Din psikolojisi literatüründeki ilişkileri ve akademik bağlantıları incelendiğinde en fazla katkıyı sağlayan ülke ABD olurken, Leslie J. Francis en aktif yazar ve *psychology of religion* en yaygın kullanılan terim olarak öne çıkmıştır (Şekil 4). Bu veriler, alanın bölgesel dağılımını ve temel kavramlarını gözler önüne sermektedir.

Dergiler bazındaki analizde, TÜBİTAK yayın inceleme komitesince A kategorisi dergi olarak değerlendirilen *Archive for the Psychology of Religion (APR)*,⁷⁹ Din psikolojisi alanında en sık yayın yapan dergi olarak öne çıkmaktadır. Bu durum, derginin alanla ilgili geniş bir yelpazede akademik çalışmaları yayımlamasından kaynaklanabilir. Türkiye'deki araştırmacılar, Din psikolojisi alanında sosyoloji, antropoloji ve teoloji gibi disiplinlerden gelen yaklaşımları birleştiren çalışmalar üreterek APR'ye katkı sağlayabilirler.

Pargament vd. "The Brief RCOPE: Current Psychometric Status of a Short Measure of Religious Coping" ve Huber- Huber'in "The Centrality of Religiosity Scale (CRS)" makaleleri, din psikolojisi alanında önemli atıflar alan çalışmalar arasında yer almakta ve dini deneyimin psikolojik boyutlarını ölçmeye yönelik özgün ölçekler sunmaktadır

⁷⁷ Raymond Paloutzian, "Psychology of Religion in the World", *Revista Pistis- Praxis* 9/1 (2017), 15.

⁷⁸ Mustafa Koç, "Türkiye'de Din Psikolojisi Çalışmaları (1949–2013) Üzerine Genel Bir Bakış", *Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1/2 (2015), 324.

⁷⁹ Mualla Yıldız, "International Association for the Psychology of Religion (IAPR) 2013 (27-30 Ağustos) Lozan Kongresinin Ardından", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 54/2 (2013), 243.

(Tablo 6). Ancak din psikolojisi alanında, kültürel farklılıkları dikkate alan geçerli ve güvenilir ölçme araçlarının eksikliği hala önemli bir sorun olarak görülmektedir.⁸⁰ Bu eksikliklerin giderilmesi için, özellikle din psikolojisi alanında çalışacak araştırmacıların, belirli dini veya ruhsal değişkenleri ölçmeye yönelik yeni ölçekler geliştirmesi büyük önem taşımaktadır. Bu yeni ölçekler, din psikolojisi veya benzeri alanlarda derinlemesine çalışmalar yapmak isteyen araştırmacılara büyük fırsatlar sunacağı gibi hem atıf alma olasılığını artıracak hem de din psikolojisinin ilerlemesine katkı sağlayacaktır. Nitekim din psikolojisi diğer bilimsel araştırma alanları gibi, mevcut ölçme araçlarının izin verdiği ölçüde ilerlemiştir.⁸¹

Bibliyometrik analiz, alandaki önemli aktörleri, etkili çalışmaları ve temel araştırma konularını belirleyerek, din psikolojisi araştırmalarının bilimsel ve toplumsal etkisini değerlendirme imkânı sağlar. Bu çalışmanın sonuçları, din psikolojisi araştırmacılarına, politika yapıcılara ve eğitimcilere bu alandaki çalışmaların durumunu ve gelişimini anlamaları için önemli bilgiler sunmaktadır. Çalışmada analizler yalnızca Scopus veri tabanında listelenen ve herhangi bir kısıtlama kriteri uygulanmadan elde edilen verilerle gerçekleştirilmiştir. Gelecekteki araştırmalarda, daha spesifik veriler elde etmek amacıyla belirli kısıtlama kriterleri uygulanarak bibliyometrik çalışmalar yapılabilir. Ayrıca, Türkiye'de TÜBİTAK'ın ULAKBİM hizmeti ve Ulusal Tez Merkezi gibi yerel kaynakların yanı sıra uluslararası düzeyde Google Scholar ve ScienceDirect gibi veri tabanları kullanılarak bu alanda farklı araştırmalar gerçekleştirilip literatüre katkı sağlanabilir.

Değerlendirme	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Köreleme
Etik Beyan	Bu çalışma Etik izin gerektirmektedir. <i>Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.</i>
Benzerlik Taraması	Yapıldı – Turnitin
Etik Bildirim	turkiyeilahiyat@gmail.com
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
Yazar Katkıları (Makale Çift veya Üç Yazarlı olduğu takdirde)	Çalışmanın Tasarlanması: 1. Yazar (%50), 2. Yazar (%50) Veri Toplanması: 1. Yazar (%70), 2. Yazar (%30) Veri Analizi: 1. Yazar (%70), 2. Yazar (%30) Makalenin Yazımı: 1. Yazar (%70), 2. Yazar (%30) Makale Gönderimi ve Revizyonu: 1. Yazar (%20), 2. Yazar (%80)
Peer-Review	Double anonymized - Two External
Ethical Statement	This study does not require ethical permission. <i>It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.</i>
Plagiarism Checks	Yes - Turnitin
Conflicts of Interest	The author(s) has no conflict of interest to declare.
Complaints	turkiyeilahiyat@gmail.com
Grant Support	No external funding was used to support this research.
Author Contributions (If the article is written by two or three authors)	Design of Study: 1. Author (%50), 2. Author (%50) Data Acquisition: 1. Author (%70), 2. Author (%30) Data Analysis: 1. Author (%70), 2. Author (%30) Writing up: 1. Author (%70), 2. Author (%30) Submission and Revision: 1. Author (%20), 2. Author (%80)

⁸⁰ Mustafa Ulu, "Türkiye'deki Akademik Yapı Bağlamında Din Psikolojisinin Swot Analizi ile Değerlendirilmesi", ed. Yahya Turan (Ankara: Nobel Yayınları, 2020), 219.

⁸¹ Ali Ulvi Mehmedoğlu, "Dindarlığın Peşinde: Din Psikolojisinde Araştırma, Ölçme ve Yorumlama Üzerine", *İslami Araştırmalar Dergisi* 19/3 (2006), 465-478.

Kaynakça / References

- Armaner, Neda. *Din Psikolojisine Giriş I*. Ankara: Ayyıldız Matbaası, 1980.
- Aydın, Ali Rıza. "Çağdaş Araştırmalar Işığında Din Psikolojisine Bir Bakış". *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 4/3 (2004), 50-59.
- Ayten, Ali. *Din Psikolojisi Dine ve Maneviyata Psikolojik Yaklaşımlar*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2017.
- Baymur, Feriha. *Genel Psikoloji*. İstanbul: İnkılap Yayınları 1983.
- Beit-Hallahmi, Benjamin. "Psychology of Religion 1880-1930: The Rise and Fall of A Psychological Movement". *Journal of the History of the Behavioral Sciences* 10/1 (1974), 84-90.
- Bradford, Samuel C. "Sources of Information on Specific Subjects" by S.C. Bradford. *Journal of Information Science*, 10 (1985), 173- 175.
- Burnham, Judy F. "Scopus Database: A Review". *Biomedical Digital Libraries* 3/1 (2006), 1-8.
- Carey, Lindsay B. vd. "A Bibliometric Analysis of The Journal of Religion and Health: Sixty Years of Publication (1961–2021)". *Journal of Religion and Health* 62/1 (2023), 8-38.
- Cobo, Manuel Jesus vd. "SciMAT: A New Science Mapping Analysis Software tool". *Journal of the American Society for Information Science and Technology* 63/8 (2012), 1609-1630.
- Cüceloğlu, Doğan. *İnsan ve Davranışı*. İstanbul: Remzi Kitapevi. 2006.
- Demiröz, Mehmet Fatih- Kımtır, Nurten. "Türkiye’de Din Psikolojisi Alanındaki "Dindarlık" Konulu Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi Üzerine Bir Araştırma". *Bilimname* 51 (2024), 405-456.
- Diez, Rubén Carlos Álvarez- Robles, José Ricardo López. "Research on Religion and Spirituality in China: A Bibliometric Analysis Based on the Web of Science". *International Journal of Sino-Western Studies* 26 (2024), 202-219.
- Dönbak, Eda Rukiye. "Kültür ve Turizm Araştırmalarının Bilim Haritalama Teknikleri ile Bibliyometrik Analizi". *Journal of Travel and Tourism Research* 17/17 (2020). 52-78.
- Düzgüner, Sevde. "Dini Psikoloji ve İslam Psikolojisi Bağlamında Din Psikolojisini Yeniden Düşünmek". *İslâmî İlimler Dergisi* 12/3 (2017). 133-163.
- Emmons, Robert- Paloutzian, Raymond. "Din Psikolojisi". çev. Ali Ayten. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 21 (2014), 105-124.
- Freud, Sigmund. *Moses and Monotheism*. London: Hogarth Press, 1939.
- Freud, Sigmund. *The Future of an Illusion*. London: Hogarth Press, 1927.
- Freud, Sigmund. *Totem and Taboo: Resemblances Between the Psychic Lives of Savages and Neurotics*. London: Routledge, 1913.
- Fromm, Erich. *Psikanaliz ve Din*. çev. Şükrü Alpagut. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 1990.
- Glänzel, Wolfgang. "Bibliometrics as a Research Field: A Course on Theory and Application of Bibliometric Indicators". *Course Handouts*, 2003.

Gökkurt, Özlem. *Citation İndeks ve Citation Analizi: Enformetrik Bir Model Çalışması*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi. 1997.

Gökmenoğlu, Mustafa- Kaya, Dilek Göze Kaya. "Mali Alan Üzerine Yapılmış Olan Çalışmaların Bibliyometrik Ağ Analizi". *İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 25/2 (2023), 879-908.

Gross, Paul L.K- Gross, Edward M. "College Libraries and Chemical Education". *Science* 66/1713 (1927), 385-389.

Hariato, Eko. "Publication Trends of Journal Articles About Religious Moderation in Recent Years: Bibliometric Analysis". *Islamic Review: Jurnal Riset dan Kajian Keislaman* 11/2 (2022), 125-138.

Holm, Nils G. "Din Psikolojisi ve Tarihçesi". çev. Abdülkerim Bahadır. *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 12/12 (2001), 71-78.

Horozcu, Ümit. *Din Psikolojisi*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2017.

Hotamışlı, Mustafa- Erem, Işıl. "Muhasebe ve Finansman Dergisi'nde Yayımlanan Makalelerin Bibliyometrik Analizi". *Muhasebe ve Finansman Dergisi* 63 (2014), 1-20.

Hökelekli, Hayati. *Din Psikolojisi*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları. 2013.

Huber, Stefan- Huber, Odilo W. "The Centrality of Religiosity Scale (CRS)". *Religions* 3/4 (2012), 710-724.

Hulme, Edward Wyndham. *Statistical Bibliography in Relation to the Growth of Modern Civilization: Two Lectures delivered in the University of Cambridge in May 1922*. PDF: Grafton and Co.

James, William. *The Varieties of Religious Experience: A Study in Human Nature*. New York: Longmans, Green and Co, 1902.

Jung, Carl Gustav. *Keşfedilmemiş Benlik*. çev. Barış İlhan- Canan Ener Sılay. İstanbul: İlhan Yayınevi, 1999.

Karacoşkun, Mustafa Doğan (ed). *Din Psikolojisi*. Ankara: Grafiker Yayınları, 2021.

Karacoşkun, Mustafa Doğan vd. "Dini Başa Çıkmaya Yönelik Bibliyometrik Bir Araştırma: 1990-2024 Yılları Arasında Yapılan Çalışmaların Analizi". *Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 11/1 (2024), 53-79.

Koç, Mustafa. "Türk Din Psikolojisinde Akademisyen Bir Din Psikoloğu: Habil Şentürk Üzerine Biyografik Bir Araştırma". *Türk Din Psikolojisi Dergisi* 3 (2021). 161-221.

Koç, Mustafa. "Türkiye'de Din Psikolojisi Çalışmaları (1949-2013) Üzerine Genel Bir Bakış". *Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1/2 (2015), 301-330.

Koç, Mustafa. "Türkiye'deki İlahiyat Fakültesi Dergilerinde Din Psikolojisi ile İlgili Yayımlanan Makaleler (1953-2004) Üzerine Bibliyografik Bir Araştırma". *Bilimname* 2 (2005), 107-132.

Korkmaz, Sezai. "Din Psikolojisinde Değerler ve Erol Güngör'ün Değerler Hakkındaki Görüşleri". *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 24 (2014), 177-199.

Köksal, Mücella Sena. *Türkiye Adresli Bilgibilim Makalelerinin Atıf Etkisi*. Ankara. Yüksek Lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2022.

Martínez, Ma Angeles vd. "Analyzing the Scientific Evolution of Social Work Using Science Mapping". *Research on Social Work Practice* 25/2 (2015). 257-277.

Mehmedoğlu, Ali Ulvi. "Dindarlığın Peşinde: Din Psikolojisinde Araştırma, Ölçme ve Yorumlama Üzerine". *İslami Araştırmalar Dergisi* 19/3 (2006), 465-478.

Mehmedoğlu, Ali Ulvi. *Kişilik ve Din*. İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları, 2004.

Morgan, Clifford T. *Psikolojiye Giriş*. çev. Hüsnü Arıcı vd. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları. 2011.

Noyons, Ed. "Integrating Research Performance Analysis and Science Mapping". *Scientometrics*, 46/3 (1999). 591-604.

Oxford Dictionaries. "Oxford Learners Dictionaries". Erişim 15 Haziran 2024. <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/citation>

Özdoğan, Öznur. "Din Psikolojisi ve Manevi Değerler". *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 15 (2005). 159-180.

Öztabağ, Lütfi. *Psikolojide İlk Adım*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1970.

Öztürk, Oğuzhan- Gürler, Gökhan (ed.). *Bir Literatür İncelemesi Aracı Olarak Bibliyometrik Analiz*. Ankara: Nobel Yayınları, 2022.

Paloutzian, Raymond. "Psychology of Religion in the World". *Revista Pistis- Praxis* 9/1 (2017), 15-30.

Parsons, William B. "Psikoloji: Din Psikolojisi". çev. Mustafa Ulu. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 13/1 (2013), 235-255.

Pargament, Kenneth vd. "The Brief RCOPE: Current Psychometric Status of a Short Measure of Religious Coping". *Religions* 2/1 (2011), 51-76.

Pargament, Kenneth. "The Psychology of Religion and Spirituality? Yes and No". *International Journal for the Psychology of Religion* 9/1 (1999), 3-16.

Pazarlı, Osman. *Din Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1982.

Peker, Hüseyin. *Din Psikolojisi*. İstanbul: Çamlıca Yayınları, 2022.

Sayar, Kemal- Dinç, Mehmet. *Psikolojiye Giriş*. İstanbul: DEM Yayınları. 2008.

Sevinç, Kenan. "International Journal for the Psychology of Religion Dergisinin 2010-2019 Yılları Arasında Yayınlanan Sayılarının Bibliyometrik Analizi". *Din Psikolojisi Güncel Durum Analizi*. ed. Yahya Turan. 135-157. Ankara: Nobel Yayınları, 2020.

Şahin, Adem. *Ergenlerde Dindarlık ve Benlik: Dindarlığın Ergen Benliğine Etkisi Üzerine Bir Araştırma*. Konya: Adal Ofset, 2007.

Şenel, Engin- Demir, Emre. "Bibliyometrik ve Scientometric Analysis of The Articles Published in The Journal of Religion and Health Between 1975 and 2016". *Journal of Religion and Health* 57 (2018), 1473-1482.

Şentürk, Habil. *Din Psikolojisine Giriş*. İstanbul: İz Yayıncılık. 2013.

Şimşir, İsmail. "Bibliyometri ve Bibliyometrik Analize İlişkin Kavramsal Çerçeve". *Bir Literatür İncelemesi Aracı Olarak Bibliyometrik Analiz*. ed. Oğuzhan Öztürk- Gökhan Gürler. 7-31. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2022.

TDK, Türk Dil Kurumu. "Türk Dil Kurumu Sözlükleri". Erişim 20 Mayıs 2024. <https://sozluk.gov.tr/>

Tokur, Behlül. *Klasik ve Güncel Konularıyla Din Psikolojisi*. Ankara: Son Çağ Yayınları, 2020.

Turan, Yahya. "Din Psikoloji Alanında Yayın Yapan Q1 Sınıfındaki Dergilerde Yayımlanan Çalışmaların Eğilimleri". *Din Psikolojisi Güncel Durum Analizi*. ed. Yahya Turan. 159-182. Ankara: Nobel Yayınları, 2020.

Wulff, David M. "Din Psikolojisine Genel Bir Bakış". çev. Mustafa Koç. *İslami Araştırmalar Dergisi* 17/3 (2004), 252-263.

Ulu, Mustafa. "Türkiye'deki Akademik Yapı Bağlamında Din Psikolojisinin Swot Analizi ile Değerlendirilmesi". *Din Psikolojisi Güncel Durum Analizi*. ed. Yahya Turan. 184-219. Ankara: Nobel Yayınları, 2020.

Uysal, Saliha. "Türkiye ve ABD'de 2016-2019 Yılları Arasında Din Psikolojisi Alanında Yapılan Kitap Çalışmaları Üzerine Bir İnceleme". *Din Psikolojisi Güncel Durum Analizi*, ed. Yahya Turan. 97-133. Ankara: Nobel Yayınları, 2020.

Ünlü, Sezen. *Psikoloji*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 1992.

Yavuz, Kerim. "Din Psikolojisinin Araştırma Alanları". *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5 (1982), 87-107.

Yıldız, Mualla. "International Association for the Psychology of Religion (IAPR) 2013 (27-30 Ağustos) Lozan Kongresinin Ardından". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 54/2 (2013), 243-245.

Yıldız, Pınar. "Türkiye'de Solunum Sistemi Alanında En Çok Atıf Alan 100 Makalenin Analizi (1975-2019): Bibliyometrik Analiz". *Tuberk Toraks* 68/2 (2020), 81-95.

Zipf, Kingsley George. *The Psycho-Biology of Language*. PDF: The MIT Press, 1935. https://www.iqla.org/includes/basic_references/Zipf_1935_1965_Psycho-Biology_Language.pdf

Zupic, Ivan- Cater, Tomaz. "Bibliometric Methods in Management and Organization". *Organizational Research Methods* 18/3 (2015), 429-472.